

Документи Европе Карпата

1. Карпатски меморандум, 8. септембра 2011.
2. Закључци прихваћени на конференцији "Европа Карпата"
4-6 септембра 2021.
3. Декларација красичинска, 23. фебруара 2013.
4. Криницки меморандум, 8. септембра 2013.
5. Криницка декларација, 3. септембра 2014.
6. Пшемиска декларација, 29. јануара 2017.

Карпатски меморандум, 8. септембра 2011.

Карпати су важан део регионалног богатства Европе. То је простор са великом друштвеним, културним и природним ресурсима, али и истовремено једна од најсиромашнијих и најмање примећених регија. Карпати имају више важних адута.

Као прво спајају, изнад садашњих граница ЕУ, територију од стратешког значаја - од само језгра Централне Европе; Пољске, Чешке, Словачке, Мађарске, преко Украјине, Балкана са Румунијом и Србијом. Као друго, Карпати су уникатни ресурс природне средине, као "зелена кичма" Централне и Источне Европе. Као треће, та регија је веома значајна у културном и друштвеном смислу, са преко 20 милиона становника. Карпати су такође проблематичан простор.

Основне слабости су инфраструктурни недостаци, тако у области транспорта и заштите околине, одсуство бриге за уравнотежени развој, друштвени проблеми, у томе зоне високе незапослености. Ако не предузмемо координисане развојне, економске и друштвене радње, проблеми карпатске регије буду расле. Зато сматрамо да треба спојити напоре држава чланица Европске Уније и појединих регионалних власти у циљу израде заједничке стратегије за Карпате, која користећи адуте тог простора, омогући ће да се превлада слабости.

Таква стратегија, слична Стратегији за Балтичко море и Дунавској стратегији, пре свега треба да се заснива на синергији између постојећих иницијатива и активности које се предузимају у овом региону и на тај начин представља додатну вредност без стварања нових структура, прописа или институција. .

Желимо да тражимо финансијска средства за активности на подручју Карпата на координисан начин, тако да средства – посебно из буџета Заједнице – не буду распршена, већ стратешки оријентисана ка заједничким карпатским пројектима Механизам за финансирање заједничких акција за одрживи развој Карпата могао би се заснивати на моделима како у постојећим стратегијама макро регионалног развоја ЕУ, тако и на иницијативама као што је европски програм „Алпски простор“ (*Alpine Space*).

Број постојећих већ добрих пракси и иницијатива у Карпатском региону нас уверава да – уз правилно развијену стратегију – можемо постићи жељене, специфичне ефекте нове иницијативе за релативно кратко време, било да је то у области академске („Карпатски Универзитет“), еколошка, инфраструктурна сарадња или међурегионални пројекат „Хоризонт Карпатски“.

Таква сарадња ће посебно служити јачању веза између држава чланица ЕУ и Украјине, доприносећи бржој интеграцији те земље у европске структуре. Први корак, који би симболично, али и практично могао да сведочи о посвећености европске политике Карпатском региону, био би приступање Европске уније као стране Карпатске конвенције, чије су потписнице тренутно поједине државе. Унија, на снази Лисабонског споразума, треба да користи ту способност у таквим иницијативама.

Наш заједнички циљ је оснивање нове европске макро регионалне развојне стратегије већ у финансијским оквирима за године 2014-2020. То је могуће, уз подршку главних актера европске политике, тако на нивоу држава наредних председништва, као и Комисије и европског Парламента.

Позивамо на такав ангажман. Карпате вредне су европске стратегије.

Закључци усвојени на конференцији "Европа Карпата" 4-6. септембра 2012.

1. Карпати су важна регија за целу Европу. Подршка развоја у области Карпата може да буде импулс раста ЕУ.

Уочи доношења одлука о финансијској перспективи Европске уније за 2014–2020., значај кохезионе политике за спровођење једног од најважнијих циљева Заједнице, а то је хармоничан друштвено-економски развој у целој Унији, треба нагласити. Буџетска подршка за развојне активности на Карпатским планинама неће само допринети економском развоју ЕУ, подржаће борбу против незапослености и социјалне искључености, већ би такође требало да представља важан елемент у потрази за новим потенцијалом за враћање динамике раста.

Не можемо да дозволимо да Европа не користи све ресурсе, које се налазе на територији Карпата. Данас је то отежано због инфраструктурне баријере, одсуство намењених програма за јачање регионалне сарадње и граничне потешкоће.

Зато наш циљ треба да буде тежња да се те потешкоће превладају да се покрене посебне програме сарадње на локалном и регионалном нивоу у финансијским оквирима за године 2014-2020.

Позивамо владе и локалне самоуправе држава у регији Карпата да подуму такве иницијативе. То могу да буду својеврсни пионирски програми за будућу макрорегионалну Карпатску стратегију Европске Уније.

2. Сарадња националних скупштина у облику "Парламентарне мреже карпатске сарадње" треба да постане битан део карпатске сарадње.

Сарадња у регији Карпата не може да се ограничава само до влада и сарадње локалних самоуправа. Важан део те сарадње треба да буду интензивни контакти на нивоу националних скупштина. То треба да буде важан основ за размену искустава, заједничких подухвата међународног карактера, као и усаглашавања политике у регији Карпата.

Ове потребе су довеле до иницијативе да се у парламентима свих карпатских земаља успоставе посебне „Карпатске посланичке групе“ (Карпатски кругови или Карпатски клубови, у зависности од номенклатуре усвојене у датој земљи). Били би састављени од чланова парламента из различитих партија и различитих суштинских специјалности, уједињених идејом карпатске сарадње. Ови тимови би, делујући заједно, формирали природну „мрежу карпатске парламентарне сарадње“ и тако могли да постану окосница суштинске сарадње по конкретним питањима из области инфраструктуре, животне средине, привреде или културе.

3. Локално предузетништво повезано са заједничким добром треба да буде приоритет у односу на мултинационалне инвеститоре.

Регија Карпата је специфична економска регија, где инвестиције и развој морају да буду уравнотежене са природним ресурсима, које су богатство карпатских држава. Стога, уз подршку развоју туризма и различитих сродних услуга, пажњу треба посветити гарантовању националног власништва над природним добрима, посебно националним парковима, и подржати локалне заједнице како би биле у стању да се носе са конкуренцијом

мултинационалних инвеститора.

4. Природна средина Карпата је део европског наследства. Да би је боље заштитила, Европска унија би требало да приступи Карпатској конвенцији

Природа у Карпатима је јединствен еколошки ресурс у европским размерама. Стога је неопходна стална заштита и развој развојних модела овог подручја који не би нарушили природни склад човека са екосистемом. Карпати не могу да буду музеј Европе на отвореном, они се морају развијати и обогаћивати, али и њихове природне вредности не могу бити уништене. Стога је важно да Европска унија, као међународна организација, у складу са Лисабонским уговором, приступи Карпатској конвенцији о гарантовању одрживог развоја.

Декларација красичинска, 23. фебруара 2013.

Ми, учесници конференције „Европа Карпата“ у Красичину, делимо уверење да Карпати представљају важан елемент европског регионалног богатства. Са својим јединственим карактеристикама, Карпати су данас један од два најзначајнија планинска региона у Европи.

После задњег проширења Европске уније, они такође чине њену источну границу. То значајно подиже значај тог подручја у области осигурања уравнотеженог развоја и заједништва Уније.

У данашње време становници карпатске макро регије боре се са разним потешкоћама. Недостатак транспортне инфраструктуре, видљиве разлике у друштвеним приликама, висока и структурална незапосленост доводе до тога да без прецизно одређеног развојног деловања, ситуација становника Карпата се буде погоршавала. Активности за модернизацију и развој Карпатског макрорегиона су неопходне не само са становишта одабраних држава чланица, већ и целе Европске уније, посебно у контексту њеног будућег проширења ка истоку, стога желимо да подржимо европске аспирације Украјине. .

Сматрамо да је неопходна координација деловања за Карпате у више области. Њихова суштина треба да буде јачање међународне, регионалне и трансграничне сарадње у области привреде, друштва и културе тако да би та макро регија представљала на форуму Европске Уније заједничку визију развоја. Само комбинација заједничких напора друштава, парламената, влада и локалних власти карпатских земаља створиће могућност ефикасног остваривања интереса Карпата на европском форуму.

Национални парламенти могу овде да играју важну улогу стварањем Карпатске мреже за парламентарну сарадњу. Та мрежа треба да омогући редовне контакте члановима скупштина из карпатских држава у свим областима њиховог интересовања. Важан корак који води ка стварању такве мреже буде формирање карпатских скупштинских група у појединим националним скупштинама и у Европском Парламенту, а у будућности разматрање формирања скупштинске карпатске групе.

Наглашавамо значај Удруге Карпатска Еурорегија, као институције која координира и побољшава рад на развоју те области. Подржавамо предлог за стварање транснационалног оперативног програма Европске територијалне сарадње за подручје Карпатског еврорегиона у перспективи 2014–2020 под називом „Карпатски хоризонт 2020“. Такво решење би допринело побољшању координације и повећању ефикасности постојећих финансијских инструмената Европске уније који подржавају мултилатералну територијалну сарадњу. Тај програм треба да обухвата све области, које се у њега пријате.

Истовремено, позивамо Европску Унију да активније подржава циљеве одређене у Карпатској Конвенцији потписаној у Кијеву 23. маја 2003., такође позивамо да се убрза деловање за формалан приступ ЕУ као стране у тој конвенцији, Посебно је важно и неопходно да се појача област управљања шумама и водама. Такође сматрамо да је кључно да се изврши задатке наведене у Протоколу о уравнотеженом туризму до карпатске конвенције.

Са задовољством запажамо многобројне примере сарадње изнад националних граница

партнера из карпатских држава. Веома важним сматрамо иницијативу почетка радова над издањем Карпатске Енциклопедије. У том циљу сазивамо радну групу представника више високошколских установа, који су заинтересовани проблематиком Карпата.

Помно пратимо ток активности у вези са реновирањем бивше Астрономске опсерваторије на самиту Поп Иван у Чарнохори и изградњом академског центра за сарадњу у Микулицину, у којем су били Универзитет у Варшави и Карпатски национални универзитет у Ивано-Франкивску. укључени у заједнички пројекат.

Скрећемо вам пажњу на заједничке пастирске традиције које су вековима припадале основним облицима делатности карпатских горштака. Иницијатива вредна популаризације у том погледу је међународна , традиционална манифестација Redyk Karpacki Transhumance-организовано 2013. године као традиционално путовање оваца из Румуније, преко Украјине, Пољске, Словачке и Чешке.

Даље проширење граничне инфраструктуре биће од велике помоћи у развоју сарадње карпатских држава – чланица Европске уније – са Украјином. Зато снажно подржавамо повећање броја граничних прелаза на западној граници Украјине.

Поред тога, у циљу испуњавања доследних захтева и мишљења заједница и институција у вези са јавним и приватним медијским сектором који делују на Карпатским планинама, подржавамо иницијативу стварања међународне платформе за сарадњу карпатских медија у циљу заједничке промоције и развити и имплементирати ефикасне системе за размену информација.

Такође истичемо да би превасходни циљ свих активности требало да буде израда европске макрорегионалне стратегије развоја читавог Карпата, уз учешће свих заинтересованих земаља, региона и европских институција. Успостављање стратегије представљало би искорак за територијалну кохезију и јачање сарадње не само између карпатских земаља и региона, већ и између Европске уније и њених источних партнера. Макрорегионална карпатска стратегија („Carpathia 2020” – СЕЕС – Co-operation, Economy, Environment, Culture) треба да буде првенствено оријентисана на сарадњу, укључујући економски развој, заштиту животне средине и културу. Елемент ове стратегије требало би да буде укључивање пута „Via Carpathia” у трансевропске транспортне мреже ТЕН-Т. Ова рута, која пролази кроз источне области ЕУ, требало би да постане специфично језгро око којег ће се стварати одрживи развој читавог карпатског макрорегиона

Кренички меморандум, 8. септембра 2013.

Учесници Конференције "Европа Карпата", у Креници, одлучили су следеће:

1. Предложити националним парламентама стварање карпатских парламентарних скупштина. Следећи корак би могао бити предузимање корака ка успостављању Међупарламентарне скупштине Централне и Источне Европе. Скупштина треба да постане платформа за сталну сарадњу парламентарца из земаља региона. Његов циљ треба да буде деловање за субјективни развој Централне и Источне Европе. Рад Скупштине, због свог парламентарног карактера, ујединиће политичаре са различитих страна политичких подела и тиме гарантовати сталну сарадњу без обзира на промене власти.

2. Подузети радње у циљу креирања интер група у Европском Парламенту, које би деловале у области карпатске сарадње.

3. Деловати на форуму Европске уније и према владама карпатских земаља у циљу промовисања и имплементације концепта макрорегионалне стратегије ЕУ за подручје Карпата. Ова стратегија, повезујући развојне напоре Уније, држава и региона, треба да постане снажан импулс за одржив и динамичан развој овог дела Европе. Посебно важним сматрамо развој традиционалних привредних грана, пољопривреде, туризма, делатности за добробит националне културе и проширење инфраструктуре која повезује наше земље. Ове приоритете треба правилно интегрисати у оперативне програме за трошење фондова ЕУ у оквиру финансијске перспективе 2014–2020.

4. Подржати идеју о заштити наслеђа и културног и природног окружења Карпата кроз Карпатску конвенцију, а посебно проширити утицај ове иницијативе на друге земље у региону и међународне организације.

5. Законом о покретању редовних сусрета интелектуалаца из Централне и Источне Европе, чији ће циљ бити промишљање европског идентитета и рад на ширењу и ширењу знања о нашем региону. Ова иницијатива је везана за идеју о оснивању Карпатског универзитета, чији је циљ како развој научног истраживања, у служби свеобухватног развоја, тако и његова популаризација у академским и образовним срединама.

Креницка декларација, 3. септембра 2014.

Рат на Украјини је највећа опасност за сигурност Европе од краја хладног рата.

Ова претња произилази из чињенице да, поново, после руско-грузијског рата 2008. године, агресија Русије силом мења границе и настоји да је призна као трајну државу.

Анексија и окупација Крима и улазак руске војске на територију источне Украјине су кршење основних принципа међународног права, подрива принцип територијалног интегритета и државног суверенитета, који су темељи мирног поретка у односима између држава.

У овој ситуацији, од реакције појединих држава, целе регије, Централно-Источне Европе, НАТО и Европске Уније данас зависи мир на Украјини, али и то, да ли ће Европа буде сигурна и да ли ће остати континент владавине права и универзалних вредности.

Пасивност према тим чињеницама је никакав избор. Политика appeasement'у може да данас доведе до катастрофе, коју је Европа преживела пре 75 година.

Зато учесници Конференције „Европа Карпата” окупљени у Креници 3. септембра 2014. најоштрије осуђују политику руске агресије која дестабилизује источну Европу, а ширењем одбрамбених способности савезничких држава у централној и источној Европи.

Украјина треба дана потпуну подршку у сваком могућем облику који затражи, а заједнички трансатлантски одговор према Русији треба да буде довољно снажан, да би се зауставила даља агресија и вратио територијални интегритет Украјине, укључујући Крим.

Позивамо посебно државе наше регије, да нађу пут до заједничке и солидарне реакције према рату на Украјини. Солидарисемо се са свим жртвама окупације Крима и рата на Украјини, посебно са породицама погинулих бораца.

На путу ка одговорном развоју - основа макро регионалне карпатске стратегије Европске Уније.

Карпатски регион је дуги низ година био подручје сарадње суверених националних држава Централне и Источне Европе, која се спроводи на више нивоа: председничком, владином, парламентарном и локалном. Дали смо јој међудржавни и прекогранични карактер у виду иницијативе Европа Карпата. Вишеградска група је њен институционални основ. Пољска, Мађарска, Словачка и Чешка заједно представљају интересе наше регије у Европској Унији у сарадњи са другим државама из карпатске регије, теже ка њеној обнови да би се превладала криза и да би се могло изаћи у сусрет изазовима, које су пред Европском Унијом. Залажемо се за поврат у Европској Унији њених фундаменталних вредности, у томе хришћанства. Од њих су почели принципи субсидиарности, помоћи и солидарности.

Схватајући јединственост Карпатског региона, чији потенцијал проистиче из његове културне, економске и социјалне разноликости и воље за сарадњом између држава и друштава, сматрамо да је неопходно да Европска унија усвоји макрорегионалну стратегију развоја Карпата. Карпатска стратегија треба да има посебну улогу као механизам сарадње и заједничких подухвата. На тај начин значајно ће се повећати периферност наше регије, њена безбедност, као и појачаће се друштвена подршка за Европску Унију.

Европско заједништво, схваћено као сарадња суверених националних држава, треба да се темељи на моделу одговорног развоја. Циљ карпатске сарадње на најближе године је градња осовине Север-Југ, која је неопходна за повећање економске заједнице у регији, као и саобраћајне доступности. У том контексту, стратешке инвестиције у области економије су: „Via Carpathia” заједно са путем С19, железничка пруга Подлеже- Пиекиелко, канал Одра-Дунав. Подржавамо и друге регионалне иницијативе за одговоран развој, као што су: Interreg Central Europe програм транснационалне сарадње, Програм прекограничне сарадње Пољска-Белорусија-Украјина 2014-2020, сарадња у области размене младих, Оквирна конвенција о заштити и одрживи развој Карпата, Карпатски институт, Бескид Ски центар. Деловаћемо у смеру популаризације туризма који је намењен културној размени, као и радићемо на изградњи веза између локалних заједница. Сматрамо да је неопходно надоградити постојеће граничне прелазе, као и важно је да се изгради нове. Залажемо се за упис аустроугарских прекограничних утврђења на Унескову листу светске баштине, укључујући и тврђаву Пшемисл. У жељи да се појача регионална сарадња, заговарамо организовање карпатских конференција парламентарних скупина, као и карпатског економског форума.

Сматрамо да макро регионална карпатска стратегија, која се темељи на одговорном развоју, донеће очекиване друштвене ефекте у привреди, инфраструктури, едукацији, екологији и култури. Преко подизања иновативности и креирање простора за предузетништво, јачаће се конкурентност и ефикасност националних привреда држава карпатске регије. То ће да допринесе заштити мултикултурног наслеђа у Централној и Источној Европи, као и до јачања природне разноликости и туристичких потенцијала.